

لزوم توجه به تامین مالی شرکتهای نوپا مبتنی بر تجربه جهانی

دکتر حسن حیدری، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

جوان

معمولا منظور از اصطلاح شرکتهای نوپا (Start-ups) در ادبیات بازرگانی و کسب و کار متداول بین-المللی شرکتهایی هستند با ظرفیت رشد بالا که عمدتا در زمینه یک فناوری نو یا شیوه نو کسب و کار فعالیت می کنند. فعالیت در زمینه فناوری های جدید در صورت موفقیت، بازدهی بالایی برای سرمایه گذاران خواهد داشت اما به دلیل نو بودن و ناشناخته بودن مشکلات و پیچیدگی های موضوع، مخاطرات آن نیز قابل توجه خواهد بود. به همین دلیل نیز سرمایه گذاران ریسک گریز معمولا سرمایه خود را در این قبیل زمینه ها به کار نمی گیرند. این موضوع سبب می شود تا تامین مالی این قبیل شرکتهای در مقایسه با شرکتهای بالغ و دارای شهرت مناسب مشکل تر و پیچیده تر باشد. معمولا بانکها تمایلی ندارند در شرکتهای نوپا سرمایه گذاری کنند چرا که از نظر آنها بازدهی احتمالی این سرمایه گذاری (در صورت موفقیت) به ریسک بالای آن نمی آرد. با این حال بازدهی بالای این شرکتهای همچنین فعالیت در زمینه فناوری های جدید سبب می شود این شرکتهای هم برای سیاستگذاران کشورها (که از رشد فناوری های جدید در صنعت حمایت می کنند) و هم برای بخشی از سرمایه گذاران ریسک پذیر جذاب باشد.

در تجربه جهانی روشهای خاصی برای تامین مالی این قبیل فعالیتها وجود دارد. سرمایه خطرپذیر (Venture Capital)، استفاده از کمک افراد توانمند از نظر مالی (Angel investors)، آورده نقدی صاحبان شرکت و استفاده از الگوی تامین مالی دسته جمعی (Crowd funding) مهمترین روشهایی است که می توان از آنها برای تامین مالی مراحل ابتدایی رشد یک شرکت نوپا تا رسیدن آن به بلوغ و آمادگی جهت عرضه سهام آن به عموم مردم استفاده نمود.

معمولا در مراحل آغازین که یک ایده نو مبنای تشکیل یک کسب و کار جدید می شود، خطر شکست و عدم موفقیت این فعالیت بسیار بالا است. تامین مالی آغازین شرکتهای نوپا می تواند از طریق آورده کارآفرین یا کارآفرینان یا از طریق استقراض از افراد توانمند از نظر مالی و علاقه مند به موضوع فعالیت شرکت صورت گیرد. از آنجا که معمولا سرمایه لازم برای انجام مراحل اولیه توسعه فعالیت بنگاه نوپا بخش کوچکی از دارایی افراد ثروتمند مایل به همکاری را تشکیل می دهد، لذا پذیرش

مخاطره شکست آن برای این افراد امکان‌پذیر است. معمولاً در قبال سرمایه‌گذاری این افراد، بخش قابل توجهی از سهام و حق مدیریتی شرکت به فرد سرمایه‌گذار تعلق می‌گیرد که در صورت موفقیت و شکوفایی شرکت منافع زیادی برای وی ایجاد می‌کند.

سرمایه‌گذاری خطرپذیر معمولاً بعد از تامین مالی آغازین شرکتهای نوپا و زمانی که هنوز شرکت به بلوغ مالی و عملیاتی لازم نرسیده است به کمک صاحبان آن می‌آید. در واقع سرمایه خطرپذیر برای شرکتهای جدید با سابقه فعالیت کوتاه که هنوز توانایی جذب سرمایه از طریق پذیره نویسی عمومی را ندارند و هم به دلیل مخاطرات بالا معمولاً بانکها از تامین مالی آنها اجتناب می‌کنند، گزینه مناسبی است. سرمایه‌گذار خطرپذیر در مقابل پذیرش ریسک سرمایه‌گذاری در شرکتهای کم‌سابقه یا بدون سابقه که خطر عدم موفقیت طرحهای آنها همیشه وجود دارد، بخش قابل توجهی از سهام شرکت را تصاحب می‌کند که در صورت موفقیت آن می‌تواند سود سرشاری را نصیب آنها کند. بر اساس برخی برآوردها به ازای هر ۱ دلار سرمایه‌گذاری خطرپذیر در آمریکا بین سالهای ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۰ میلادی، ۶/۲۷ دلار سود نصیب سرمایه‌گذاران شده است. به طور طبیعی این میزان سود ناشی از پذیرش مخاطرات غیرعادی در شرکتهای تازه تاسیس نیز هست. اگرچه منشا شکل‌گیری صندوقهای سرمایه‌گذاری خطرپذیر در آمریکا بوده است اما در حال حاضر در کشورهای صنعتی، هند و چین، ترکیه، عربستان و بسیاری دیگر از کشورهای در حال توسعه از این الگو برای تامین مالی شرکتهای نوپایی که بر اساس فناوری‌های نو تشکیل شده‌اند به کار گرفته می‌شود.

در سالهای اخیر با توجه به گسترش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، نوع دیگری از تامین مالی فعالیت‌های نوآورانه در حال شکل‌گیری است که بر اساس آن افراد نوآور که معمولاً از طریق شبکه‌های رسمی و غیررسمی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، از ایده‌های یکدیگر مطلع شده و معمولاً از طریق اینترنت پس‌اندازهای خرد و ناچیز را جذب ایده خود می‌کنند. این شیوه که به تامین مالی دسته‌جمعی (Crowd funding) معروف است در ابتدا برای تامین مالی کمک‌های خیرخواهانه برای حوادث طبیعی و با نیت انسان‌دوستانه ایجاد شد، اما با گذشت زمان در حال حاضر به یکی از شیوه‌های درخواست کمک‌های مالی یا مشارکت در توسعه یک ایده نوآورانه تبدیل شده است.

در کشور ما با توجه به مشکلاتی که معمولاً شرکتهای نوپا برای دسترسی به منابع بانکی دارند، توجه به روش‌های جایگزین اهمیت بیشتری دارد. از سوی دیگر باید توجه کرد که توسعه تامین مالی

شرکتهای نوپا علاوه بر اثرات مثبتی که برای اشتغال افراد تحصیل کرده خواهد داشت در بلندمدت زمینه‌ساز تشکیل شرکتهای موفق در زمینه فناوری‌های نو خواهد شد. در حال حاضر برخی صندوق ها و نهادهای عموماً دولتی در این زمینه فعالیت می کنند اما توسعه این صنعت در ایران نیازمند جذب سرمایه های خصوصی است.